

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогічний
Кафедра педагогіки та психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи А. В. Овчаренко

30 » серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Третій (освітньо-науковий) рівень
Галузь знань 01 Освіта
011 Освітні, педагогічні науки

2023 – 2024 навчальний рік

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Марущак О.В., ст. викладач кафедри педагогіки

та психології, кандидат філософських наук (Марущак О.В.)

Програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол від «25» серпня 2023 року № 11

В.о. завідувача кафедри педагогіки та психології Шевченко В.В.

Анотація

Дисципліна «Філософія науково-дослідної діяльності» - наукова дисципліна, яка на сьогодні містить багатопланову систему раціогуманітарних знань про принципи, підходи, методи, способи, засоби та інструменти пізнання, конструювання і перетворення світу та людини. Її нагальність полягає у здатності майбутнього науковця логічно правильно аналізувати, формулювати та віднаходити оптимальні шляхи-способи вирішення дослідницьких завдань і проблем в швидкоплинних умовах сучасної реальності.

Ключові слова: пізнання, методологія, епістемологія, дослідницька діяльність.

Abstract

The discipline "Philosophy of Research" - a scientific discipline, that currently contains a multifaceted system of rational humanities knowledge of the principles, approaches, methods, ways, means and tools of cognition, design and transformation of the world and man. Its urgency lies in the ability of the future scientist to logically correctly analyze, formulate and find optimal ways to solve research tasks and problems in the fleeting conditions of modern reality.

Key words: cognition, methodology, epistemology, research activity.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Обов'язкова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, реферати, доповіді.	011 Освітні, педагогічні науки	Семестр	
Загальна кількість годин -90		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –1 самостійної роботи - 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	10 год.	
		<i>Практичні</i>	
20 год.			
<i>Індивідуальні</i>			
<i>Самостійна робота</i>			
		60 год.	
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 год.- аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33%/77%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати:

Мета:

- окреслити коло проблематики філософії науково-дослідної діяльності; ознайомити аспірантів з основними ідеями, напрямками, класичними творами з вказаної тематики.

- проаналізувати засадничі світоглядні й методологічні проблеми сучасного стану науки. Особлива увага приділяється проблемам кризи сучасної техногенної цивілізації та глобальним тенденціям зміни наукової картини світу, типів наукової й технічної раціональності, системам цінностей, на які орієнтуються вчені.

Завдання:

- основним завданням вивчення дисципліни «Філософія науково-дослідної діяльності» є розвиток ерудиції і філософської культури аспірантів, збагачення їх знанням філософських проблем сучасного природничо-наукового та суспільно-гуманітарного пізнання, якими вони могли б користуватися при самостійному науковому дослідженні в майбутньому;

- ознайомлення аспірантів із тенденціями розвитку сучасної філософії науки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до узагальнень, аналізу та синтезу, розвитку критичного мислення для розуміння процесів і явищ в галузі освіти, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

ЗК 2. Здатність до пошуку, систематизації, критичного осмислення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність).

II. Фахові:

ФК-3. Здатність збирати дані для наукового дослідження з проблем педагогічної освіти і науки, систематизувати та інтерпретувати їх. Із використанням методологічного інструментарію виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання педагогічної освіти і науки та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

ФК 5. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти педагогічної освіти і науки та дотичні міждисциплінарні проекти.

ФК 9. Здатність здійснювати рефлексію і самоаналіз педагогічної діяльності, передбачати перспективи, шляхи подальшого розвитку освітньої галузі в регіоні та Україні.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки, змістом сучасних філософських дискусій із проблем розвитку суспільства та освіти; здійснювати рефлексію щодо актуальних проблем суспільного та індивідуального буття

ПРН 2. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 4. Глибоко розуміти загальні принципи та методи педагогічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері педагогічної освіти і науки та у викладацькій практиці.

ПРН 7. Знати і володіти основними засобами науково-теоретичного та емпіричного досліджень: сукупністю наукових методів, всебічно обґрунтованих та зведених в єдину систему; сукупністю понять, визначених термінів і пов'язаних між собою; аналізом

(продуктивної праці дітей та документації педагогів; фізичного стану дітей; освітнього середовища закладів освіти різного рівня; рівнів розвитку, вихованості та навченості).

Передумови для вивчення дисципліни:

Здобувачі повинні вміти: працювати самостійно без постійного керівництва; брати на себе відповідальність за власною ініціативою; помічати проблеми та шукати шляхи їх вирішення; аналізувати нові ситуації й застосовувати вже наявні знання для такого аналізу; працювати в команді; засвоювати будь-які знання за власною ініціативою; приймати рішення на основі здорових суджень.

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Загальні та спеціальні проблеми філософії науково-дослідної діяльності.

Тема 1. Онтологічні проблеми науки.

Проблема пізнання субстанції світу. Єдність і особливість буття і матерії.

Онтологічне значення простору і часу як універсальних форм буття.

Субстанційно - онтологічний аспект розвитку взаємодії та детермінації.

Співвідношення об'єктивної і суб'єктивної реальності. Проблема реальності в науці.

Кредит 2. Гносеологічні проблеми науки.

Тема 2. Філософський аналіз процесу наукового пізнання. Гносеологічні проблеми науки.

Структура пізнавального процесу. Істина як процес і результат пізнання. Буденне і наукове пізнання. Проблема єдності і класифікації науки. Об'єктивність і предметність наукових знань. Науковий підхід до встановлення істинності суджень. Взаємозв'язок гносеології і методології.

Кредит 3. Методологічний арсенал науки.

Тема 3. Методологічний арсенал науки.

Філософська методологія і її значення для розвитку науки. Поняття наукового методу. Типологія методів. Основні форми наукового знання. Методологічна спрямованість законів і категорій діалектики.

Тема 4. Філософія природознавства.

Об'єктивні основи і форми взаємозв'язку філософії і природознавства. Філософські проблеми фізики. Деякі філософські проблеми математики. Філософія і кібернетика.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин										
	Денна форма										
	Усього	у тому числі									
л		п	лаб	інд	ср						
1	2	3	4	5	6	7					
Кредит 1. Загальні та спеціальні проблеми філософії науково-дослідної діяльності.											
Тема 1. Онтологічні проблеми науки.	30	2	2			26					
Кредит 2. Гносеологічні проблеми науки.											
Тема 2. Філософський аналіз процесу наукового пізнання. Гносеологічні проблеми науки.	30	2	4			24					
Кредит 3. Методологічний арсенал науки.											

Тема 3. Методологічний арсенал науки.	26	6	14			6					
Тема4.Філосо фія природознавства	4	-	-			4					
Всього	90	10	20			60					

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Загальні та спеціальні проблеми філософії науково-дослідної діяльності		
1	Онтологічні проблеми науки.	2
Кредит 2 Пошуки філософських основ сучасної освіти		
2	Філософський аналіз процесу наукового пізнання. Гносеологічні проблеми науки.	2
Кредит 3.Методологічний арсенал науки.		
3	Методологічний арсенал науки.	2
4	Евристичні аспекти людської життєдіяльності	2
5	Логіка, її місце в науковій діяльності	2
	Разом:	10

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Загальні та спеціальні проблеми філософії науково-дослідної діяльності		
1	Онтологічні проблеми науки.	2
Кредит 2 Пошуки філософських основ сучасної освіти		
2	Філософський аналіз процесу наукового пізнання. Гносеологічні проблеми науки.	4
Кредит 3.Методологічний арсенал науки.		
3	Методологічний арсенал науки.	14
	Разом	20

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Онтологічні проблеми науки	26
2	Гносеологічні проблеми науки	24
3	Методологічний арсенал науки.	6
4	Філософія природознавства	4
	Разом	60

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання:

написання есе, індивідуальне завдання, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, доповідь, колоквиум.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота виконання завдання;
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення;
- вміння захищати результати проведеного дослідження.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (заліку).

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тести, складання конспекту, написання звіту, реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (заліку) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Контроль знань студентів здійснюється за кредитно–трансферною системою.

Поточний контроль виявляє ступінь самопідготовки та самоорганізації студента, його активність на заняттях, зацікавленість в опануванні основних проблем курсу, рівень виконання завдань для самостійної роботи. Здійснюється у таких формах:

- Усна доповідь та доповнення на семінарському занятті;
- Перевірка конспектів лекцій та опрацьованої додаткової літератури;
- тести за вивченими темами;
- індивідуальні завдання;

Підсумковий контроль знань у формі іспиту.

Головним елементом підсумкового контролю рівня та характеру засвоєння знань студентами є виконання ними мкр і тестів за трьома рівнями: *ознайомчим, понятійно-аналітичним та продуктивно-синтетичним.*

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів

При усних відповідях: повнота розкриття питання та розуміння матеріалу; логіка викладення матеріалу та культура мовлення; використання різних способів аргументації для підкріплення своєї відповіді; використання основної та додаткової літератури, творче її опрацювання; уміння робити порівняння, співставлення та висновки, вміння давати вичерпні відповіді на поставлені запитання.

При виконанні письмових завдань: повнота та систематизованість матеріалу, акуратність в оформленні письмової роботи, використання інформаційних технологій та комп'ютерної техніки.

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні досягнень студентів:

«Високий рівень». Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

«Достатній рівень». Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формування висновків, допускає несуттєві неточності.

«Задовільний рівень». Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

«Низький рівень». Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

«Незадовільний рівень». Студент не володіє навчальним матеріалом.

Підсумковий бал є результатом оцінювання досягнень студента в усіх аспектах його навчальної діяльності з дисципліни : усна відповідь, написання рефератів та доповідей, виконання тестових та індивідуальних творчо-пошукових завдань, конспектування лекційного матеріалу та матеріалу до семінарських занять, відвідування та активна участь під час аудиторних занять; характер відповіді під час екзамену.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
T1	T2	T3	T4	іспит	
45	45	45	45	120	300

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:

– заліки; тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах; перелік питань для контролю та самоперевірки завдань самостійної роботи;

11. Методи навчання

Загальнонаукові методи:

індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, абстрагування.

Методи активізації та оптимізації навчального процесу: дискусія, диспут, бесіда, самоаналіз та самоконтроль.

12. Рекомендована література

Базова література

1. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Черкаси: АММО, 2015. 93 с.

2. Кодекс наукової етики / Всеукраїнська громадянська організація «Українська федерація вчених». Наука і наукознавство. 2005. № 3. С. 31–37.

3. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 628 с
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / під загал. ред. Л. Губерського. 2-е вид., перероб. і доп. Харків: Фоліо, 2017. 624 с.
5. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 255 с.
6. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположних методологій філософії науки. К.: Центр практичної філософії, 2000. 252 с.

Допоміжна література

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац.стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. К.: УкрНДНЦ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).
2. Етичний кодекс ученого України / НАН України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09/conv?lang=ru#Text>
3. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди
<http://www.filosof.com.ua/index.htm>